

वेळ: २ तास

गुण: ५०

सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवतात.

- प्र. १ अलिप्ततेच्या काळातील भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचा उदारमतवादी टप्पा स्पष्ट करा. १०
किंवा
नेहरूयुगानंतरच्या काळातील भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचा वास्तववादी टप्पा अधोरेखित करा.
- प्र. २ भारताच्या परराष्ट्र धोरणाच्या निर्मितीमधील कार्यकारी मंडळाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा. १०
किंवा
भारतीय परराष्ट्र धोरणातील राजकीय पक्षाच्या भूमिकेचे विश्लेषण करा.
- प्र. ३ भारत आणि अमेरिका यांच्यातील सहकार्य व संघर्षाच्या प्रश्नाचे मूल्यमापन करा. १०
किंवा
भारत आणि युरोपियन संघ यांच्यातील संबंध सांगा.
- प्र. ४ भारतीय परराष्ट्र धोरणातील उर्जा व व्यापाराची भूमिका स्पष्ट करा. १०
किंवा
भारतीय परराष्ट्र धोरणातील राष्ट्रीय सुरक्षेस असणाऱ्या आव्हानांची चर्चा करा.
- प्र. ५ टीप लिहा (कोणत्याही दोन) १०
अ जागतिकीकरणाच्या कालखंडातील भारतीय परराष्ट्र धोरण
ब प्रसार माध्यमाची भूमिका
क भारत-रशिया संबंध
ड संयुक्त राष्ट्र सुरक्षा परिषदेचे सदस्यत्व

*****

वेळ: २ तास

गुण: ५०

सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवतात.

- Q.1. ७३ व्या घटनादुरुस्तीच्या महत्वाचे मूल्यमापन करा. 10
किंवा
पश्चिम बंगाल आणि केरळमधील पंचायती राज संस्थांचा तुलनात्मक अभ्यास स्पष्ट करा.
- Q.2. पंचायती राज संस्था सक्षमिकरणासाठी शासनाच्या विविध पुढाकारांचे परीक्षण करा. 10
किंवा
विकेंद्रीकृत नियोजनावर सविस्तर टीप लिहा.
- Q.3. ग्रामीण गृहनिर्माण उपलब्धीमधील पंचायती राज संस्थांच्या भूमिकेवर भाष्य करा. 10
किंवा
ग्रामीण भागात शिक्षण देण्यासाठी पंचायती राज संस्थांची भूमिका विशद करा.
- Q.4. पंचायत राज संस्थेसमोरील जागतिकीकरणाचे आव्हान स्पष्ट करा. 10
किंवा
पंचायत राज संस्थांमधील बिगर शासकीय संस्था आणि स्वयंसेवी संस्थांद्वारे लोकसहभागाचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
- Q.5. टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 10
A महाराष्ट्र राज्यातील पंचायती राज संस्था
B आर्थिक विकेंद्रीकरण
C ग्रामीण रोजगार
D स्थानिकीकरणाचे परिणाम

*****

वेळ: 1 तास

गुण: 25

सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवतात.

- Q.1. संसदीय लोकशाही व्यवस्थेसमोरील आव्हानांची चर्चा करा. 10
किंवा
भारतीय पंतप्रधानांच्या कार्य व अधिकारांचे परीक्षण करा.
- Q.2. 73 वी घटनादुरुस्ती मधील तरतुदी स्पष्ट करा. 10
किंवा
नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांवरील समकालीन विवादावर चर्चा करा.
- Q.3. टीप लिहा. (कोणतीही एक) 05
A न्यायालयीन पुनर्विलोकन
B 74 व्या घटनादुरुस्तीची ठळक वैशिष्ट्ये
-

वेळ: २ तास

गुण: ५०

टिप :- १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. नवलोक प्रशासन संकल्पना स्पष्ट करा. १०
किंवा
सुशासन संकल्पनेचे महत्त्व लिहा.
2. लोक निवड दृष्टिकोनावर निबंध लिहा. १०
किंवा
शास्त्रीय व्यवस्थापन सिद्धांताची मांडणी करा.
3. कायदे मंडळाचे लोकप्रशासनावरील नियंत्रण स्पष्ट करा. १०
किंवा
माहितीच्या अधिकाराचे महत्त्व वर्णन करा.
4. सार्वजनिक धोरण निर्धारणातील प्रमुख घटकांची चर्चा करा. १०
किंवा
सार्वजनिक धोरणावरील नियंत्रणाचे परीक्षण करा.
5. टिपा लिहा (कोणतेही दोन) १०
  - 1 ई- प्रशासन
  - 2 सार्वजनिक धोरणाची प्रतिमाने
  - 3 नवलोक व्यवस्थापन
  - 4 नोकरशाही सिद्धांत

Time: 2 Hours

Marks: 50

- N.B. 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1. Critically evaluate the Marxist theory of the state. 10
OR
Explain the feminist theory of the state.
- Q.2. Evaluate the various theories of rights. 10
OR
Comment on the concept of group based vs individual rights
- Q.3. Explain the nature of the concept of equality. 10
OR
State the various types of equality.
- Q.4. Write a detail note on procedural and distributive justice. 10
OR
Analyse the concept of social justice of Babasaheb Ambedkar
- Q.5. Write short notes. (Any Two) 10
A Liberal theory of the state
B Debates around rights
C Concept of contestation on equality
D John Rawls' theory of justice
-

वेळ: २ तस

गुण: ५०

टिप :- १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. पारंपारिक सामाजिक चळवळीचे स्वरूप स्पष्ट करा किंवा राजकीय परिवर्तनात सामाजिक चळवळींच्या भूमिकेचे परीक्षण करा	१०
2. राष्ट्रीय चळवळीचे वर्णन करा. किंवा दलित चळवळीच्या विकासाचा आढावा घ्या.	१०
3. शेतकरी चळवळीच्या तात्विक आधारांची चर्चा करा. किंवा पर्यावरण विषयक चळवळीचे मूल्यमापन करा.	१०
4. मानवी हक्क चळवळीची मांडणी करा. किंवा महिला चळवळीवर निबंध लिहा.	१०
5. टिपा लिहा (कोणतेही दोन)	१०
1. आदिवासी चळवळ	
2. विकास विषयक पर्यायी प्रतिमाने	
3. नवीन सामाजिक चळवळी	
4. सामाजिक व्यवस्था विरोधी चळवळी	

वेळ: २ तास

गुण: ५०

सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवतात.

- प्र.१ महात्मा गांधींवर पडलेल्या हिंदू व जैन धर्मांच्या प्रभावाचे परीक्षण करा. १०
किंवा
महात्मा गांधींवर पडलेल्या पाश्चात्य विचारवंतांच्या प्रभावाची मीमांसा करा.
- प्र. २ महात्मा गांधींचे स्त्रियांविषयीचे विचार स्पष्ट करा. १०
किंवा
महात्मा गांधींच्या धर्म आणि राजकारण या संकल्पनेचे मूल्यमापन करा.
- प्र. ३ महात्मा गांधींची स्वदेशीची संकल्पना अधोरेखित करा. १०
किंवा
महात्मा गांधींच्या ग्राम स्वराज व रामराज्य या संकल्पनांचे वर्णन करा.
- प्र.४ विनोबा भावे यांच्या भूदान चळवळीतील योगदानाचा आढावा घ्या. १०
किंवा
मार्टिन ल्युथर किंग यांच्या नागरी हक्क चळवळीवर सखोल टीप लिहा.
- प्र. ५ टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) १०
अ गोपाळ कृष्ण गोखले
ब अहिंसा
क सर्वोदय
ड लोकशाही विकेंद्रीकरण

*****

4/7/2025

Paper / Subject Code: N70772 / Social and Political Thought of Mahatma Gandhi

Time: 2 Hours

Marks: 50

- N.B. 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- Q1 Examine the influence of Hindu and Jain religions on Mahatma Gandhi. 10
OR
Assess the influence of western thinkers on Mahatma Gandhi.
- Q2 Explain Mahatma Gandhi's views on women. 10
OR
Evaluate Mahatma Gandhi's concept of religion and politics.
- Q3 Highlight Mahatma Gandhi's concept of Swadeshi. 10
OR
Describe the concept of Gram Swaraj and Ram Rajya of Mahatma Gandhi.
- Q4 Review the contribution of Vinoba Bhave in Bhudan movement. 10
OR
Write a detail note on Martin Luther King's civil rights movement.
- Q5 Write short note (Any Two) 10
A Gopal Krishna Gokhale
B Non-violence
C Sarvodaya
D Democratic decentralization

*****

वेळ: २ तस

गुण: ५०

- टिप:- १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप सविस्तर लिहा. १०
किंवा
राजकीय समाजशास्त्राचा विकास वर्णन करा.
२. अधिसत्ता म्हणजे काय? अधिसत्तेचे प्रकार लिहा. १०
किंवा
राजकीय अभिजन संकल्पनेवर निबंध लिहा.
३. राजकीय संस्कृतीचे विविध प्रकार लिहा. १०
किंवा
राजकीय सामाजिकरणाचे विविध मार्ग वर्णन करा.
४. राजकीय परिवर्तन संकल्पनेची मांडणी करा. १०
किंवा
राजकीय भरतीचे विविध मार्ग स्पष्ट करा.
५. टिपा लिहा (कोणतेही दोन) १०
१. राजकीय समाजशास्त्राची व्याप्ती
  २. मतदार वर्तन
  ३. राजकीय संसुचन
  ४. राजकीय सहभाग